
**DE GROENE
AMSTERDAMMER**

woensdag 23 november 2011

Newt Gingrich dé conservatieve persoonlijkheid**De man met duizend ideeën**

'Als je verandering wilt, moet je mij kiezen.' Hoe slecht zou het zijn als Newt Gingrich de presidentskandidaat van de Republikeinen zou worden? Misschien valt het wel mee - in elk geval in vergelijking met Mitt Romney.

door **FRANS VERHAGEN**

TIMING IS ALLES in de politiek. Als laatste van de Republikeinse kandidaten lijkt Newt Gingrich nu de gunst te verwerven van de conservatieve kiezers in hun epische zoektocht naar een alternatief voor de gewantrouwde Mitt Romney. Met zes weken te gaan voor de eerste echte verkiezingen in het aartsconservatieve Iowa zijn alle eerdere liefdes van het trouweloze electoraat bekoeld. Sarah Palin, Michel Bachmann, Donald Trump, Rick Perry, Herman Cain: ze werden omarmd en weer afgestoten.

Gingrich is een ander verhaal. Anders dan deze amateurs is de ex-Speaker van het Huis van Afgevaardigden een pro, met dertig jaar ervaring in de politiek. Gingrich's gezinsleven met twee scheidingen en drie huwelijken ligt lastig bij conservatieven, maar als hij doorbreekt, en daar lijken de peilingen op te wijzen,

dan heeft Romney voor het eerst reden om zich zorgen te maken. En als Gingrich de nominatie zou krijgen, kan Obama de borst nat maken: Gingrich zal een lastiger tegenstander zijn dan Romney.

De politieke carrière van de historicus Gingrich, gepromoveerd op Europese koloniale geschiedenis, begon toen hij in 1979 afgevaardigde werd voor een buitenwijk van Atlanta. Met een groepje ambitieuze Republikeinen begon Gingrich een mars door de partij. Hij deinsde niet terug voor de persoonlijke aanval en negeerde de Country Club-sfeer van het Congres. Hij had geen behoefte aan vrienden, hoogstens aan medestanders. Het leverde respect op en een zekere afkeer. Gingrich gebruikte de camera's die de vergaderzaal permanent op de kabeltelevisie brachten optimaal: hij maakte van het Huis een collegezaal. Zijn litanieën tegen de Democraten en zijn duizend-en-één plannen kregen zo onverwachte publiciteit.

Via zwaar bevochten interne verkiezingen nestelde Gingrich zich in de leiding van de Republikeinse Partij. Dankzij zijn Contract with America verkregen de Republikeinen in 1994 voor het eerst sinds 1954 een meerderheid in het Huis. Gingrich peilde feilloos het ongenoegen over president Clinton en beloofde tien wetsvoorstellen in de eerste honderd dagen, variërend van een balanced budget amendment en herziening van de sociale zorg tot beperking van ambtstermijnen. Als beloning werd Gingrich tot Speaker gekozen, na president de belangrijkste positie in de Amerikaanse politiek.

Na enig monkelen besloot president Clinton dat Gingrich een ideale tegenstander was. Het leverde heerlijk politiek spektakel op. Beide heren waren goed geschoold, goed gebekt en ambitieus. Maar Clinton was de betere politicus en hij had de macht, een combinatie die Gingrich noodlottig werd. In zijn optreden had de Speaker altijd al een pruilerige ondertoon gehad, soms zelfs een gemene trek: altijd boos dat niemand zijn genialiteit erkende. Op weg naar de begrafenis van premier Rabin klaagde hij bij de meevliegende pers dat hij achter in het vliegtuig moest zitten terwijl Clinton voorin zat. Later, in 1995, dreigde Gingrich de overheid plat te leggen als Clinton niet deed wat de Republikeinen wensten. Clinton koos voor bluff en toen de overheid inderdaad de deuren sloot, waren de burgers daar bepaald niet blij mee. Het was een serieuze nederlaag voor Gingrich, al claimt hij nu dat zijn halsstarrigheid de

reden was dat president Clinton vanaf 1997 begrotingsoverschotten haalde. Hij is de enige die het zo ziet.

Clinton nam een deel van de Republikeinse agenda over en haalde zo de angel uit de oppositie. In 1996 werd hij zonder moeite herkozen. Toen een jaar later de Monica Lewinsky-affaire losbarstte, had Gingrich daarover veel moreels te zeggen (achteraf bleek hij een langdurige affaire te hebben met een stafmedewerkster, die later zijn derde vrouw werd). Toen de door hem aangejaagde impeachment schipbreuk leed en de Republikeinen in 1998 zetels verloren, nam Gingrich de vlucht vooruit: hij vertrok als Speaker voordat hij werd weggestuurd en gaf zijn zetel op. Sindsdien werkt hij als inhuurbare freischwebende Intelligenz: hij schrijft boeken, geeft lezingen en richt actiecomités op. Zijn zakelijke belangen, vaak samengevat als Newt Inc., zijn nog niet echt onderzocht door de pers. Een van zijn gepubliceerde parels is een typisch campagneproduct: *To Save America: Stopping Obama's Secular-Socialist Machine*.

OP 11 MEI 2011 kondigde Gingrich zijn kandidatuur aan, wat in het Tea Party/Sarah Palin-klimaat voor kennisgeving werd aangenomen. Binnen twee maanden liep het grootste deel van zijn campagneteam weg toen hij een cruise in de Middellandse Zee met zijn echtgenote belangrijker vond dan campagne voeren in Iowa. Deze derde echtgenote, de 23 jaar jongere Clarissa, is nadrukkelijk aanwezig in de campagne. Voor haar bekeerde hij zich in 2008 tot het katholicisme. Hij noemt haar in elk interview, promoot haar (kinder)boek en houdt een kredietlijn aan van een half miljoen dollar bij juwelier Tiffany's. Lastig maar niet problematisch nu Romney voor veertig miljoen een huis bouwt in Californië.

De verwachtingen over Gingrich als debater waren altijd hoog, maar de vraag was of hij ver zou komen. Gingrich leek zichzelf op typische Newt-manier in de voet te schieten toen hij het extreme bezuinigingsplan van afgevaardigde Paul Ryan - vier triljard korten, alle heilige koeien slachten - Republikeinse zelfmoord noemde. Hij had gelijk, maar je moet dat niet hardop zeggen. Inmiddels zijn er weinig Republikeinen die het onpopulaire plan nog willen verdedigen.

Newt Gingrich dankt zijn opkomst aan de eindeloze reeks Republikeinse debatten, waarin zijn sterke punten er steeds meer uitspringen. Hij is een intellectueel zwaargewicht vergeleken met zijn collega's en voert een sluwe strategie van het loven van zijn collega's en het aanvallen van de verdeeldheid zaaiende media. Hij staat op het podium als een soort politieke Godfather, de ervaren man die onder het aanroepen van Republikeinse coryfeeën als Lincoln en Reagan de eenheid bewaart om het land te redden van Obama's socialisme. Tot nu toe heeft hij zijn neiging tot arrogantie en hang naar vileine humor onder controle, zit goed in zijn vel en komt niet te gretig over. Hij weet hoe Washington werkt en kan tegelijkertijd afstand claimen. Allemaal beeldvorming, maar terwijl Romney er lijkt te staan met persoonlijke ambitie biedt Newt zich aan om het land te redden als de kiezer dat wil.

Over zijn status als intellectueel, vooral door hemzelf opgekrikt, wordt wel eens lacherig gedaan. Feit is dat Gingrich zijn Amerikaanse geschiedenis kent en er verstandig over kan spreken. Hij is ontsnapt aan de intuïtieve afkeer die Republikeinse kiezers van intellectuelen hebben. Gingrich gebruikt zijn kennis slim door in debatten steeds te koketteren met de dieper liggende beweegredenen voor behoorlijk ideologische standpunten. Hij helpt zijn collega's een punt te maken, ondertussen fijntjes aantonend dat hij het eigenlijk beter begrijpt dan zij. Als debatleiders domme vragen stellen, bijvoorbeeld of ondernemingen tegelijkertijd banen kunnen scheppen en winst maken, doceert professor Gingrich niet alleen waarom de vraag stupide is maar ook waarom Occupy Wall Street bestaat uit gevaarlijke leeghoofden. In een ander debat werd de kandidaten gevraagd in dertig seconden te vertellen hoe de Amerikaanse gezondheidszorg eruit moest zien. Absurde vraag, zei Gingrich, je kunt in dertig seconden niets zinnigs zeggen over achttien procent van de Amerikaanse economie. Hij gebruikte het als opstapje om Obama uit te dagen tot zeven debatten in de Lincoln-Douglas-stijl. Die moeten elk drie uur duren, zonder vragenstellers en met enkel een tijdwaarnemer. Het was Gingrich op z'n best: diep beledigd dat de Amerikaanse bevolking met dit niveau van media genoeg moet nemen en tegelijk zichzelf in een lange Amerikaanse traditie plaatsend. Het moet gezegd, Gingrich is een genoeg om naar te kijken.

PROGRAMMATISCH rammelt het vaak bij Gingrich. Hij heeft een New Contract with America gelanceerd, maar de details zijn rommelig of onrealistisch, ondanks zijn claim dat er nooit een revolutionairder verkiezingsplan is gepubliceerd. Zijn flat tax van vijftien procent, maar met de optie om voor het bestaande systeem te kiezen, is slecht uitgewerkt en komt vooral de hoogste inkomens ten goede. Sommige proefballonnetjes zijn gevaarlijke nonsens. Alleen kiesrecht voor mensen die voldoende Amerikaanse geschiedenis kennen? Een historicus uit het zuiden zou beter moeten weten dan nieuwe middelen bedenken om de toegang tot de stembus te beperken. Een nieuw gevonden liefde voor het Tiende Amendement op de Grondwet dat de rechten van staten benadrukt? Ook daar moet de historicus die schermt met Lincoln voorzichtig zijn. Ging de Burgeroorlog daar niet over? Op sociaal gelovig terrein was Gingrich altijd solide conservatief. Anders dan sommige gebedsverslaafde kandidaten heeft hij niet de neiging zijn geloof voortdurend te benadrukken, wat gezien zijn flexibele omgang met conservatieve huwelijkswaarden verstandig is. Of zijn overgang naar de katholieke kerk lekker ligt, staat nog te bezien. Maar als de evangelische kiezer de keuze krijgt tussen een bekeerde, zondige maar conservatieve katholiek en een keurige kleurloze mormoon, dan kon de mormoon het wel eens verliezen.

Nu het geld binnenstroomt zal Gingrich snel zijn organisatie moeten uitbreiden. Tot voor kort had hij nauwelijks een campagnestructuur in Iowa, waar op 3 januari de eerste caucuses plaatsvinden. Maar op een bijeenkomst van gelovige Republikeinen, eind oktober, kreeg hij wel iedereen op de banken. Zijn naamsbekendheid is hoog en hij kon in Iowa wel eens verrassen, de brokstukken opvegend van de andere conservatieven. Als hij de tweede kandidaat is van alle vorige conservatieve liefdes, dan zit hij gebeiteld. In de meest recente peiling ligt Gingrich al op kop in Iowa; Cain smelt weg en de kleine opkomst van Romney, die er officieel geen campagne voert, is alweer gestopt. Romney zou op 10 januari onaantastbaar zijn in New Hampshire, maar ook daar wijst de meest recente peiling uit dat Gingrich op z'n minst Romney bedreigt. Meteen daarna volgen South Carolina en Florida waar Gingrich, afkomstig uit Georgia, kan rekenen op de zuidelijke factor. Hij heeft nu al de sterkste organisatie in South Carolina en scoort goed in Florida. Het is ook een goede tijd om te pieken. In

2004 kwam Kerry laat terug en in 2008 deed McCain dat.

De landelijke peilingen die Gingrich laten verliezen van Obama kunnen we gevoeglijk negeren. Met Gingrich als kandidaat kan er een rare dynamiek optreden. Hoe je ook over hem denkt, het vooruitzicht van een debat tussen hem en Obama doet politieke liefhebbers watertanden. De uitkomst zou onvoorspelbaar zijn.

Maar eerst moet Gingrich de Republikeinse kiezers overtuigen. Dat zal niet gebeuren op basis van programma's. Gingrich biedt zichzelf aan als dé conservatieve persoonlijkheid: je stemt op de man met duizend ideeën, met een scherpe geest en ervaring in Washington. Een man met gebreken, zoals hij zelf onmiddellijk zal erkennen, maar wel iemand van wie je zeker weet dat hij de zaak op de schop zal nemen. Een sluwe man. Desgevraagd zei Gingrich over Romney dat er niets mis is met de frontrunner: 'Als je een competente manager wilt in Washington, heb je aan Romney een prima persoon. Maar als je verandering wilt moet je voor mij kiezen.' Dodelijke lof bij een Republikeins electoraat dat het land graag op z'n kop zou zetten.

Uit De Groene Amsterdammer van 23 november 2011
